

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Νομικής, Τομέας Δημοσίου Δικαίου

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Δημοσίου Δικαίου
Μάθημα : Συνταγματικό Δίκαιο
Καθηγητής: Α.Γ. Δημητρόπουλος

Θέμα εργασίας

***Η πορεία της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το
σχέδιο της Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού
Συντάγματος***

Μαρία Παπακώστα

A.M 337

Αθήνα 2004

Περίληψη

Στο πρώτο μέρος της εργασίας αναλύεται η πορεία της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα γίνεται εκτενής αναφορά στην προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ακολουθεί ανάλυση του άρθρου 20 του Συντάγματος της Δανίας 1953 σε συνάρτηση με το δίκαιο της Δανίας αλλά και με το διεθνές και το ευρωπαϊκό δίκαιο. Στη συνέχεια και στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται μνεία για το σχέδιο της Συνθήκης θέσπισης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, προσδιορίζεται το χρονικό της κατάρτισης του σχεδίου , το περιεχόμενό του ενώ αναφέρεται και η αποτυχία της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 13 Δεκεμβρίου 2003 στις Βρυξέλλες σχετικά με την μη έγκρισή του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
I. Μέρος Α΄	4
Η πορεία της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	4
1. Εισαγωγή.....	4
2. Η προσχώρηση της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.....	6
3. Το άρθρο 20 του Συντάγματος της Δανίας 1953.....	8
α. Γενικά	8
β. Το περιεχόμενο του άρθρου 20 του δανικού Συντάγματος...	8
γ. Δανικό δίκαιο και διεθνές δίκαιο.....	10
δ. Δανικό δίκαιο και ευρωπαϊκό δίκαιο.....	11
4. Δανία και Ευρωπαϊκή Ένωση	12
II. Μέρος Β΄	15
Το σχέδιο της Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.....	15
1. Το χρονικό της κατάρτισης του σχεδίου του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.....	15
2. Το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.....	17
3. Η αποτυχία της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (13/12/2003) στις Βρυξέλλες και η μη έγκριση του σχεδίου του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.....	19
4. Συμπέρασμα.....	20
III. Βιβλιογραφία.....	21
Άρθρογραφία-Διαδίκτυο.....	22

I. Μέρος Α´

Η πορεία της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

1. Εισαγωγή

Είναι γεγονός, ότι η συζήτηση για την ένωση των χωρών της Ευρώπης, ήταν μία υπόθεση που ξεκίνησε ήδη από τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες. Μια σειρά από γεγονότα καθορίζουν την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από την αρχή της δεκαετίας του 1950 μέχρι και σήμερα.

Πιο αναλυτικά, το 1950 η αποκαλούμενη διακήρυξη της 9ης Μαΐου του Γάλλου υπουργού των Εξωτερικών Robert Schuman, έθεσε τις αρχές της δημοκρατικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης, καθώς το σχέδιο που περιείχε, προσανατόλιζε την επίλυση του ζητήματος της οικοδόμησης της Ενωμένης Ευρώπης προς την κοινοτική κατεύθυνση¹. Το σχέδιο Schuman αποδέχτηκαν αμέσως το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο και η Γαλλία ενώ η Μ. Βρετανία δεν ενδιαφερόταν για την υλοποίησή του. Οι έξι κυβερνήσεις οδηγήθηκαν τελικά στην υπογραφή της συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) στις 18 Απριλίου 1951 στο Παρίσι, ενώ μετά από δύο αποτυχημένες προσπάθειες να δοθεί συνέχεια στην ευρωπαϊκή πολιτική ενοποίηση, οι ίδιες κυβερνήσεις, ύστερα από διακυβερνητικές διαπραγματεύσεις, προχώρησαν στην υπογραφή δύο νέων συνθηκών στη Ρώμη, στις 25 Μαρτίου 1957. Με την πρώτη Συνθήκη ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ ή Ευρατόμ) ενώ με τη δεύτερη ή Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ ή Κοινή Αγορά).

Το κοινοτικό σύστημα, όπως οικοδομήθηκε στις συνθήκες της Ρώμης, αποτέλεσε ένα σπουδαίο και αποφασιστικό γεγονός στην ιστορία της Ευρώπης, καθώς συμπλήρωνε το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο ενώ παράλληλα κινούσε τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, η οποία άρχιζε με την οικονομική ένωση, αλλά οδηγούσε αναπόφευκτα και στην πολιτική ένωση της Ευρώπης. Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημάνουμε ότι το 1959 δημιουργήθηκε

¹ Βλ. Π. Στάγκου – Ε. Σαχπεκίδου, *Δίκαιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2004, σελ. 4 και επ.

ως «αντίπαλο δέος» της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών με την Συνθήκη της Στοκχόλμης της 20^{ης} Νοεμβρίου, η οποία υπογράφηκε από την Αυστρία, τη Δανία, την Ελβετία, την Μ. Βρετανία, τη Νορβηγία, την Πορτογαλία και τη Σουηδία.

Τελικά όμως, η ενοποιητική διαδικασία που λειτούργησε στην Ευρώπη σε αντίθεση με την παραπάνω διακρατική συνεργασία των χωρών της ΕΖΕΣ και σε ακόμη μεγαλύτερη αντίθεση προς το πρότυπο επιβολής που ίσχυσε στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, επικράτησε και εμφάνισε μία ελκτική ικανότητα που εκφράστηκε σε διαδοχικές διευρύνσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση από τα έξι ιδρυτικά μέλη του 1950, έφτασε το 1973 στα εννέα με τις προσχωρήσεις της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, στα δέκα με την προσχώρηση της Ελλάδας το 1981, στα δώδεκα με την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας το 1986, το 1995 στα δέκα πέντε με τις προσχωρήσεις της Αυστρίας, της Φιλανδίας και της Σουηδίας και το 2003 στα είκοσι πέντε με τις προσχωρήσεις των Εσθονίας, Κύπρου², Λετονίας, Λιθουανίας, Μάλτας, Ουγγαρίας, Πολωνίας, Σλοβακίας, Σλοβενίας και Τσεχίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1990 προσχώρησε και η πρώην Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου και τη συνένωση των δύο Γερμανιών³.

Κάθε μία από τις παραπάνω διευρύνσεις προσέφερε οφέλη και νέες ευκαιρίες στους πολίτες της Ευρώπης καθώς βελτίωνε το ποιοτικό επίπεδο της Ένωσης, τόσο για τα υφιστάμενα όσο και για τα νέα κράτη μέλη. Με τις τελευταίες προσχωρήσεις που έλαβαν χώρα το 2003 η αδιαίρετη σιγά σιγά Ευρώπη επιδιώκει να αναλάβει ουσιαστικότερο ρόλο στη διεθνή πολιτική και

² Σύμφωνα με Ν. Σκανδάμη, «Ευρωπαϊκό Δίκαιο» Ι. Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ. 121, ιδιότυπη παραμένει η προσχώρηση της Κύπρου, καθώς εντάσσεται ως εκπροσωπούσα το σύνολο της κυπριακής επικρατείας αλλά με αναστολή της εφαρμογής του κεκτημένου της ένωσης σε ό,τι αφορά το βόρειο υπό τουρκική κατοχή τμήμα της.

³ Σύμφωνα με Δ. Παπαγιάννη, *Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, δεύτερη έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1999 σελ. 24, οι αρχηγοί των κρατών και των κυβερνήσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είχαν αναγνωρίσει στις 28/4/1990 με δήλωσή τους στο Δουβλίνο, ότι η ένταξη της πρώην Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεν προϋπέθετε ιδιαίτερες διαπραγματεύσεις, αλλά θα πραγματοποιούνταν αυτόματα με επιμέρους μόνο προσαρμογές.

οικονομική σκηνή, ενισχύοντας της θεμελιώδεις αξίες στις οποίες ήδη στηρίζεται⁴.

2. Η προσχώρηση της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Η Δανία που αποτέλεσε από το 1948 μέλος της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Οικονομικής Συνεργασίας⁵ (οργάνωση που συστάθηκε από τα ευρωπαϊκά κράτη τα οποία επωφελούνταν από την παρεχόμενη στα πλαίσια του Σχεδίου Μάρσαλ αμερικανική βοήθεια) δεν πήρε μέρος στη δημιουργία των ευρωπαϊκών θεσμών που οδήγησαν στην ίδρυση των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΚΑΕ, ΕΟΚ). Ωστόσο, συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις και αποτέλεσε ένα από τα συστατικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, μετά από ένα διάστημα παράλληλης ύπαρξης, λειτουργίας και προβολής διαφορετικών προτύπων οικονομικής συνεργασίας, τρεις από τις βασικές χώρες της ΕΖΕΣ ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις με τις τότε χώρες της ΕΟΚ για την ένταξή τους.

Έτσι, το 1961, μαζί με τη Μεγάλη Βρετανία, τη Νορβηγία και την Ιρλανδία, η Δανία υπέβαλε αίτηση για την προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Όμως, η άσκηση «βέτο» από τον τότε Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας Στρατηγό De Gaulle, εναντίον της βρετανικής προσχώρησης, ο οποίος επικαλέσθηκε τις υπερβολικές αξιώσεις που διατύπωναν οι Βρετανοί σχετικά με την προσαρμογή τους στο «κοινοτικό κεκτημένο», οδήγησε τους Βρετανούς να αποσύρουν την αίτησή τους και τους Δανούς να μην επιθυμούν την ένταξή τους στην Κοινότητα χωρίς την παράλληλη προσχώρηση της Βρετανίας⁶. Η νέα αίτηση των Βρετανών το 1967 προσέκρουσε και πάλι σε βέτο του Στρατηγού De Gaulle, ο οποίος δεν επέτρεψε ούτε καν την έναρξη των διαπραγματεύσεων. Στην συνέχεια όμως, μία σειρά από γεγονότα και ειδικότερα ο θάνατος του Στρατηγού De Gaulle, η διαδοχή του στην Προεδρία

⁴ Βλ. σχετικά Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκή Ένωση: σε συνεχή πορεία διεύρυνσης*, Σειρά Η Ευρώπη σε εξέλιξη, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001

⁵ Βλ. Α. Φατούρου – Α. Πλιάκου, *Κεφάλαια Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου*, ημίτομος Α, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1995 σελ. 18-19.

⁶ Βλ. Π. Στάγκου– Ε. Σαχπεκίδου, ό.π., σελ. 11 και επ. και Π. Δαγτόγλου. *Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο*, β' έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1985, σελ. 23.

της Γαλλικής Δημοκρατίας από τον Georges Pompidou, αλλά και η εμμονή της Μεγάλης Βρετανίας να προσχωρήσει στην Κοινότητα, εξαιτίας της αποτυχίας του προτύπου οργάνωσης της ΕΖΕΣ αφ'ενός αλλά και της επιτυχίας του αντιπάλου θεσμού της ΕΟΚ αφ'ετέρου, οδήγησαν το 1969 στην έναρξη νέων διαβουλεύσεων στη Χάγη για την ένταξη των προαναφερομένων χωρών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Τελικά, η κυβέρνηση της Δανίας, ύστερα από έντονες διαπραγματεύσεις, προχώρησε στη διεξαγωγή δημοψηφίσματος, με το οποίο ο δανικός λαός επικρότησε την ένταξη της Δανίας (63,5 % υπέρ έναντι 36.7 % κατά). Έτσι, με την υπογραφή της συνθήκης προσχώρησης της 22ας Ιανουαρίου 1972 (με έναρξη ισχύος την 1/1/1973), η Δανία έγινε η πρώτη σκανδιναβική χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μαζί με την Ιρλανδία και τη Μ. Βρετανία⁷.

Αυτό που χαρακτηρίζει γενικά τη διαδικασία προσχώρησης της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι οι σημαντικές διαπραγματεύσεις που προηγήθηκαν, καθώς μέσα στο πλαίσιό τους τέθηκε για πρώτη φορά το ερώτημα της διεύρυνσης, δηλαδή αν η διαδικασία της ενοποίησης την οποία είχαν δρομολογήσει τα έξι ιδρυτικά μέλη της Ένωσης, θα ανακόπτονταν από τη διεύρυνση με νέες χώρες, όπως ήταν η Δανία αλλά και η Αγγλία με αισθητά διαφορετική προσέγγιση.

Στις ίδιες διαπραγματεύσεις, έγινε σαφές, ότι η προσέλκυση των νέων μελών αποτελούσε προσχώρηση, δηλαδή αποδοχή του «κοινοτικού κεκτημένου», του συνόλου δηλαδή κανόνων και ρυθμίσεων που είχε δημιουργηθεί μεταξύ των αρχικών Κρατών, με ειδικές παρεκκλίσεις για συγκεκριμένα θέματα που αφορούσαν τα καινούργια μέλη. Παρέμεινε όμως η αρχή ότι το κοινοτικό σύστημα, η έννομη τάξη και οι κανόνες της Κοινότητας διατηρούνταν ως είχαν και μετά τη διεύρυνση.

⁷ Ακόμα μαζί με τη Δανία προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η Γροιλανδία, ενώ τα νησιά Φαιρόες αποφάσισαν και έμειναν εκτός της Κοινότητας. Η Γροιλανδία αποφάσισε και αποχώρησε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1982, αφού με το δημοψήφισμα που διενεργήθηκε ο πληθυσμός του νησιού αυτού τάχθηκε κατά της παραμονής στον κοινοτικό χώρο. Βλ. σχετικά Δ. Παπαγιάννη, ό.π. σελ. 24-25 και www.eu2002.dk

3. Το άρθρο 20 του Συντάγματος της Δανίας 1953

α. Γενικά

Πολλές προσχωρήσεις κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στηρίχτηκαν σε γενικές συνταγματικές διατάξεις που αναφέρονταν γενικά στην προσχώρηση και στη συμμετοχή τους σε διεθνείς οργανισμούς. Η προσχώρηση για παράδειγμα της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1981 βασίστηκε στις διατάξεις του άρθρου 28 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος 1975, στο οποίο προβλέπεται η δυνατότητα να αναγνωρίζονται αρμοδιότητες των ελληνικών κρατικών οργάνων που προβλέπονται από το Σύνταγμα, σε όργανα διεθνών οργανισμών με νόμο για την ψήφιση του οποίου απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων (3/5) του όλου αριθμού των βουλευτών, αλλά και η ευχέρεια του ελληνικού κράτους να αυτοπεριορίζεται ως προς την άσκηση της εθνικής του κυριαρχίας, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία των βουλευτών. Παράλληλα, στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου βασίζεται η καθιέρωση του κανόνα της υπεροχής ή της προτεραιότητας του κοινοτικού έναντι του εσωτερικού δικαίου⁸, ενώ στην παράγραφο 1 γίνεται λόγος για την υπεροχή των «γενικώς παραδεδεγμένων κανόνων διεθνούς δικαίου» και των διεθνών συμβάσεων επί του εσωτερικού δικαίου σε επίπεδο νόμου.

β. Το περιεχόμενο του άρθρου 20 του δανικού Συντάγματος

Σε ό,τι αφορά τη Δανία, η αναγνώριση της υπεροχής του διεθνούς αλλά και του κοινοτικού δικαίου έναντι του εσωτερικού δικαίου είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη στο άρθρο 20 του Δανικού Συντάγματος του 1953, το οποίο κατοχυρώνει την ανάθεση συνταγματικών αρμοδιοτήτων σε διακρατικούς οργανισμούς, αλλά και στα άρθρα 2 και 3 του νόμου⁹ της 11^{ης} Οκτωβρίου

⁸ Έτσι Μ. Κυπραίος, *Σχέση Συντάγματος και Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου*, (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών), εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1987, σελ. 235 και Γ. Δρόσος, *Ελληνική Συνταγματική Τάξη και Ευρωπαϊκές Κοινότητες στις Διεθνείς Σχέσεις*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1987 σελ. 72 και επ.

⁹ Ο νόμος αυτός αποτελείται από οκτώ άρθρα και μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την εξουσιοδότηση προς την Βασίλισσα να κυρώσει τη Συνθήκη Προσχώρησης της Δανίας στην ΕΟΚ και την ΕΚΑΕ της 22/1/1972, την εξουσιοδότηση προσχωρήσεως της Δανίας στην απόφαση του Συμβουλίου της 22/1/1972 περί προσχωρήσεως των νέων μελών της ΕΚΑΧ, την εξουσιοδότηση προς τον αρμόδιο υπουργό σχετικά με την εφαρμογή δικαιωμάτων εγκατάστασης, παροχής υπηρεσιών και ελεύθερης κυκλοφορίας εργατών, την υποχρέωση της κυβέρνησης να κοινοποιεί στην αρμόδια επιτροπή του Folketing τις προτάσεις για λήψη αποφάσεων εκ μέρους του Συμβουλίου της Κοινότητας που θα αποκτήσουν άμεση ισχύ στη

1972, με τον οποίο εγκρίθηκε η προσχώρησή της στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, διατάξεις οι οποίες καθιστούν αποδεκτή την άσκηση εθνικών αρμοδιοτήτων από κοινοτικά όργανα και επιβάλλουν την άμεση εφαρμογή του πρωτογενούς και δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου στην δανική έννομη τάξη¹⁰.

Ειδικότερα, το άρθρο 20 του Συντάγματος της Δανίας του 1953 προβλέπει τα ακόλουθα:

« (1) Εξουσίες που βάσει του Συντάγματος ανήκουν στις αρχές του Βασιλείου μπορούν με νόμο και σε ορισμένη έκταση να μεταβιβαστούν σε διακρατικές αρχές, που έχουν συσταθεί με αμοιβαία συμφωνία προς το σκοπό προαγωγής της διακρατικής έννομης τάξης και συνεργασίας.

(2) Για την ψήφιση των σχετικών νομοσχεδίων είναι απαραίτητη η πλειοψηφία των πέντε έκτων των μελών του Folketing [Κοινοβουλίου]. Αν δεν επιτευχθεί η πλειοψηφία αυτή, παρά μόνο η πλειοψηφία που είναι αναγκαία για την ψήφιση γενικών νομοσχεδίων, η πρόταση νόμου εφόσον εμμένει η κυβέρνηση, υποβάλλεται προς έγκριση ή απόρριψη στους εκλογείς κατά τις διατάξεις της § 42 περί δημοψηφισμάτων»¹¹.

Ένα τέτοιο δημοψήφισμα, διενεργήθηκε το 1972, όταν το σχέδιο νόμου με το οποίο το Folketing (Δανικό Κοινοβούλιο) θα συναινούσε στην προσχώρηση της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν έλαβε την αναγκαία κοινοβουλευτική πλειοψηφία των πέντε έκτων. Τότε, ο δανικός λαός με ποσοστό 63.3 % υπέρ έναντι 36.6 % κατά επικρότησε την ένταξη της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αλλά και κατά την μετέπειτα πορεία της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έγινε πέντε φορές προσφυγή στο συγκεκριμένο άρθρο για τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων που αφορούσαν: την προσχώρηση της Δανίας στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (56,2 % υπέρ - 43,8% κατά,

Δανία και των οποίων η εκτέλεση θα απαιτήσει ενέργειες του Folketing. Βλ. σχετικά Π. Δαγτόγλου, *Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο I*, β' έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1985 σελ. 62-63.

¹⁰ Βλ. σχετικά Α. Γιόκαρη, *Η πρακτική των δικαιοδοτικών οργάνων στην εφαρμογή του διεθνούς συμβατικού δικαίου*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1986, σελ. 318, Μ. Κυπραίου, ό.π. σελ. 262 και Α. Καλογερόπουλου, *Η αρχή της υπεροχής του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου έναντι του δικαίου των κρατών μελών*, ΤοΣ 1980 σελ. 20-21.

¹¹ Η πρόταση θεωρείται ότι απορρίφθηκε όταν η πλειοψηφία των ψηφισάντων (τουλάχιστον όμως 30 % των εχόντων δικαίωμα ψήφου) αποφανθεί αρνητικά (άρθρο 42 § 5 του δανικού Συντάγματος).

Φεβρουάριος 1986), την προσχώρηση της Δανίας στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (49,3% υπέρ - 50,7% κατά, Ιούνιος 1992), την προσχώρηση της Δανίας στη Συνθήκη του Μάαστριχτ όπως αυτή συμπληρώθηκε από την Συμφωνία του Εδιμβούργου (56,7 % υπέρ - 43,3 % κατά, Μάιος 1993), την προσχώρηση της Δανίας στη Συνθήκη του Άμστερνταμ (55,1 % υπέρ - 44,9% κατά, Μάιος 1998) και τη συμμετοχή της Δανίας στο Ενιαίο Ευρωπαϊκό Νόμισμα το 2000 (46,8 % υπέρ - 53,2% κατά, Σεπτέμβριος 2000)¹².

Γίνεται λοιπόν, από τα παραπάνω, φανερό, ότι η δανική παράδοση διεξαγωγής δημοψηφισμάτων σχετικά με καινούργιες συνθήκες που προβλέπουν παραίτηση από τη δανική κυριαρχία, αποδεικνύει στην ουσία ότι η εξωτερική πολιτική της Δανίας επηρεάζεται άμεσα από την κοινή γνώμη περισσότερο από ό,τι συμβαίνει σε οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

γ. Δανικό δίκαιο και διεθνές δίκαιο

Στη Δανία, η Κυβέρνηση έχει την αρμοδιότητα να ενεργεί εκ μέρους της χώρας αναφορικά με όλα τα διεθνή νομικά ζητήματα, στα οποία περιλαμβάνεται και η αρμοδιότητά της να προσχωρεί με συνθήκες σε διεθνείς νομικά δεσμευτικές συμφωνίες. Ωστόσο, η έγκριση από το Folketing¹³ και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η διεξαγωγή δημοψηφίσματος, είναι αναγκαίες προϋποθέσεις για διευθετήσεις μέγιστης σημασίας.

Επιπλέον, η υποχρέωση που μπορεί να απορρέει από τη Συνθήκη για αλλαγή της δανικής νομοθεσίας, ολοκληρώνεται μόνο με την «ενσωμάτωση», με την οποία η Συνθήκη γίνεται μέρος της. Πριν από την ενσωμάτωση, οι διατάξεις της Συνθήκης δεν μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα από τις Δανικές Αρχές και κατά συνέπεια μπορεί να προκύψει σύγκρουση ανάμεσα στις υποχρεώσεις της Δανίας που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο και σε αυτές που απορρέουν από τη δανική νομοθεσία.

Στις παραπάνω περιπτώσεις τα δικαστήρια θα επιδιώξουν να ερμηνεύσουν τη δανική νομοθεσία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η

¹² Βλ. www.eu2002.dk

¹³ Κατά το άρθρο 19 του δανικού Συντάγματος, διεθνείς συνθήκες συνάπτονται και κυρώνονται από τον Βασιλέα (τώρα την Βασίλισσα), αφού όμως προηγουμένως εκφράσει την συναίνεση το Folketing, εξουσιοδοτώντας τον Βασιλέα να προβεί στην κύρωση. Βλ. σχετικά Π. Δαγτόγλου, ό.π. σελ. 63.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για παράδειγμα, στην οποία η Δανία προσχώρησε με επικύρωσή της το 1953, εφαρμόστηκε ως συμβολή στην ερμηνεία της δανικής νομοθεσίας πριν η Σύμβαση ενσωματωθεί σε αυτή το 1992. Μέχρι τότε¹⁴ οι διατάξεις της ΕΣΔΑ δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν άμεσα στη Δανία διότι ήταν αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη το Δανικό και το Διεθνές Δίκαιο ως δύο ξεχωριστές δικαστικές περιοχές. Όμως, η εκτεταμένη ερμηνεία που εφαρμόζει το Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δημιουργούσε πρόβλημα καθώς η Σύμβαση δεν αποτελούσε μέρος της δανικής νομοθεσίας και έτσι το 1992 έγινε σαφές ότι η Σύμβαση θεωρείται και αποτελεί τμήμα της δανικής νομοθεσίας. Ωστόσο, η προστασία των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων βάσει της Σύμβασης, εφαρμόζεται μόνο ως Πράξη του Κοινοβουλίου χωρίς να βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που περιέχονται στο Σύνταγμα. Παρόλα αυτά, τα δικαστήρια χρησιμοποίησαν τη Σύμβαση περισσότερο από το Σύνταγμα, ως βάση για την κριτική της δανικής νομοθεσίας.

δ. Δανικό δίκαιο και ευρωπαϊκό δίκαιο

Από το 1973, έτος έναρξης της ισχύος της Συνθήκης προσχώρησης της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν τμήμα της δανικής νομοθεσίας.

Οι νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ονομάζονται κανονισμοί, εφαρμόζονται άμεσα στους Δανούς πολίτες, αφού πρώτα δημοσιευθούν στην επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την άλλη πλευρά, οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν δεσμεύουν τους Δανούς πολίτες προτού δοθεί σε αυτές νομική ισχύς στη Δανία π.χ. με νόμο. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει, να επισημάνουμε το γεγονός, ότι η Δανία είναι μία από τις χώρες εκείνες που εφαρμόζουν πολύ γρήγορα οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εθνική νομοθεσία, ενώ κατέχει το μικρότερο αριθμό παραβιάσεων των διαδικασιών στην Κοινότητα.

¹⁴Βλ. www.um.dk

4. Δανία και Ευρωπαϊκή Ένωση

Η πορεία της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε το 1972 με δημοψήφισμα, με το οποίο ο δανικός λαός επικρότησε τη προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1980 η Ευρωπαϊκή πολιτική της Δανίας ήταν κυρίως επηρεασμένη από το διχασμό των σοσιαλδημοκρατών αναφορικά με τη συμμετοχή της Δανίας στην Κοινότητα.

Το Φεβρουάριο του 1986, στο δημοψήφισμα σχετικά με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, το οποίο αποτέλεσε το αποκορύφωμα των εσωτερικών πολιτικών διαφωνιών αλλά στην ουσία και ένα νέο δημοψήφισμα για τη συμμετοχή της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η πλειοψηφία του δανικού λαού, ψήφισε υπέρ της προσχώρησης (63%) στην Πράξη. Από τότε, η Δανία είχε ένα πιο ενεργό ρόλο στην Ευρώπη επιδιώκοντας για παράδειγμα τη βελτίωση της περιβαλλοντικής πολιτικής για να δημιουργήσει μεγαλύτερο άνοιγμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να ενθαρρύνει ευρύτερο αριθμό εισόδου ανατολικών ευρωπαϊκών χωρών.

Ωστόσο, ο σκεπτικισμός στον πληθυσμό της Δανίας σχετικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τον περαιτέρω περιορισμό της δανικής κυριαρχίας εκφράστηκε δραματικά τον Ιούνιο του 1992, όταν με ισχνή πλειοψηφία απορρίφθηκε η Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η κυβέρνηση αλλά και η Βουλή της Δανίας για να ξεπεράσουν το εμπόδιο αυτό που δημιουργήθηκε οδηγήθηκαν σε «Εθνικό Συμβιβασμό», και απαίτησαν για τη Δανία, δικαίωμα μη εισόδου στην Συνθήκη (opting out)¹⁵ και στην ουσία τη μη υπαγωγή της στο σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Οι απαιτήσεις αυτές έγιναν αποδεκτές στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Εδιμβούργο τον Δεκέμβριο του 1992 και επικυρώθηκαν με δημοψήφισμα που διενεργήθηκε το Μάιο του επομένου έτους από το 56,7 % του δανικού λαού.

Έτσι, από το 1993 η Δανία έχει το δικαίωμα να μη συμμετέχει στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τέσσερις συγκεκριμένους τομείς (“for

¹⁵ Βλ. Ν. Σκανδάμη ό.π. σελ 126 και www.eu2002.dk , www.um.dk

opt-outs”), χωρίς όμως να εμποδίζει τη συνεργασία των άλλων κρατών μελών στο πλαίσιο των τομέων αυτών. Πιο συγκεκριμένα, η Δανία συμμετέχει ολοκληρωτικά στη δεύτερη φάση της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης και η σταθερότητά της προσανατολίζεται στη χρηματική και φορολογική πολιτική υποχρεώσεων, αλλά δεν παίρνει μέρος στο τρίτο στάδιο της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης. Δεν συμμετέχει έτσι στο Κοινό Ευρωπαϊκό Νόμισμα (Ευρώ) και στην Ενιαία Νομισματική Πολιτική, καθώς ο πληθυσμός της Δανίας με δημοψήφισμα που έγινε το Σεπτέμβριο του 2000 απέρριψε τη συμμετοχή της χώρας σε αυτή την τρίτη φάση της νομισματικής ένωσης. Παρόλα αυτά το δανικό νόμισμα, η «κορώνα», είναι στενά συνδεδεμένη με το Ευρώ, σε συνέχεια της ισχύουσας δανικής διαμορφωμένης συναλλαγματικής πολιτικής. Επιπλέον, η Δανία συμμετέχει στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική και στη Κοινή Πολιτική Ασφαλείας χωρίς να ενεργεί ή να παίρνει αποφάσεις για θέματα που έχουν αμυντικό χαρακτήρα. Η Δανία παίρνει μέρος ακόμα σε διακυβερνητικές συνεργασίες για τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις, όπως για παράδειγμα στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας, αλλά δεν συμμετέχει σε υπερεθνικές συνεργασίες σε αυτούς τους τομείς.

Τέλος, μετά την υιοθέτηση της Συνθήκης του Άμστερνταμ το Μάιο του 1998 κατόπιν διεξαγωγής σχετικού θετικού δημοψηφίσματος, στην οποία ξεκαθαρίζεται ότι η ευρωπαϊκή υπηκοότητα συμπληρώνει και δεν αντικαθιστά την εθνική, το δικαίωμα που είχε η Δανία να μην υπάγεται σε σχετικές με την ευρωπαϊκή υπηκοότητα διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ δεν έχει πλέον καμία πρακτική σημασία.

Ακόμη ένα χαρακτηριστικό της δανικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο δεσμευτικός κοινοβουλευτικός έλεγχος του Folketing στις ευρωπαϊκές επιλογές της κυβέρνησης της Δανίας. Η ειδικευμένη κοινοβουλευτική Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων του Folketing (“European Committee”) εξετάζει όλα τα σχέδια που υποβάλλει σε αυτήν η κυβέρνηση πριν από την λήψη αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Επιτροπή στην ουσία συμβουλεύει την κυβέρνηση και είναι αυτή που δίνει επίσημη εντολή στον δανό Υπουργό πριν από τις διαπραγματεύσεις του Συμβουλίου των Υπουργών στις Βρυξέλλες¹⁶.

¹⁶ www.europarl.gr, www.denmark.dk

Ο ρόλος της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε αρκετά σημαντικός παρά τη μη συμμετοχή της σε καίριους τομείς της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η Δανία ήταν από τις πρώτες χώρες που στόχευσαν στην Ένωση της Ευρώπης μέσω κυρίως της περιβαλλοντικής και της εργασιακής πολιτικής. Επίσης, η Δανία βοήθησε την Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσπάθεια για την καταπολέμηση του διεθνούς εγκλήματος επιλύοντας παράλληλα και διασυνοριακά ζητήματα, όπως τα δημιουργούμενα από τις μεταναστεύσεις προβλήματα.

Σήμερα η Δανία, μετά και από την τελευταία μεγάλη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την προσχώρηση επιπλέον δέκα (10) κρατών μελών, φαίνεται να επιζητά την πλήρη συμμετοχή της σε αυτή. Έτσι, ολοένα και περισσότερο γίνεται λόγος για την ευρωπαϊκή πολιτική της Δανίας και κυρίως για την δυνατότητα που έχει τώρα να δημιουργήσει και να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες στους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης. Πολλοί είναι λοιπόν, αυτοί που υποστηρίζουν ότι η Δανία πρέπει πλέον να καταργήσει τα λεγόμενα “opt-outs”¹⁷ καθώς

¹⁷ «Δεν μπορούμε παρά μόνο να συμμετέχουμε ολοκληρωτικά και ανεπιφύλακτα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μετά την διεύρυνση, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναδεικνύεται αδιαμφισβήτητα ως το καταλληλότερο σύστημα για την μελλοντική Ευρωπαϊκή συνεργασία. Γι'αυτό, είναι επιζήμιο για τις προοπτικές της Δανίας να παραμένει εκτός από σημαντικές περιοχές αυτής της συνεργασίας. Οι περιοχές, από τις οποίες αποκλείσαμε τη χώρα μας είναι οι περιοχές στις οποίες η συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών θα εκδηλωθεί εντονότερα τα προσεχή χρόνια....Παραμένουμε εκτός του ευρώ. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η Ευρωπαϊκή συνεργασία για το ευρώ θα συνεχιστεί με μεγάλη ταχύτητα τα επόμενα χρόνια. Το ευρώ είναι μια μεγάλη επιτυχία και η Δανία αποφάσισε γι'αυτό να έχει στη θέση του την Δανική κορώνα, με αποτέλεσμα να εξαρτόμαστε από τις αποφάσεις των υπολοίπων κρατών μελών για το ευρώ, αλλά εμείς να μην συμμετέχουμε σ'αυτήν τη συνεργασία Σε σημαντικούς τομείς, η σημερινή Ευρωπαϊκή πραγματικότητα δείχνει εντυπωσιακά διαφορετική από εκείνη της αρχής της δεκαετίας του 1990, όταν υιοθετήσαμε τα “opt-outs”. Τότε το Ευρωπαϊκό μέλλον δεν ήταν ξεκάθαρο. Σήμερα δεν υπάρχει έλλειψη σαφήνειας.... Η Δανία θα πρέπει να συμμετάσχει ολοκληρωτικά και ανεπιφύλακτα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γι'αυτό πρέπει να καταργήσουμε τα “opt-outs”....Ωστόσο κάτι τέτοιο υπόκειται σε δημοψήφισμα προκειμένου να εδραιωθεί σε μία ξεκάθαρη και ολοκληρωτικά διαφωτιστική βάση. Αποσπάσματα από την ομιλία του Δανού Πρωθυπουργού Anders Fogh Rasmussen «*Η Δανία στην Ευρώπη του Μέλλοντος*» στην απονομή του βραβείου «Ευρωπαίος της Χρονιάς» του Ευρωπαϊκού Κινήματος της Δανίας στις 3/5/2003, Βλ. σχετικά www.europa.eu.int/futurum

προβλέπεται ότι τα επόμενα χρόνια εφόσον διατηρηθούν, θα περιορίσουν σημαντικά την δυνατότητά της να παίξει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Ευρώπης. Κι αυτό διότι θα είναι δύσκολο για τη Δανία να επηρεάζει τη λήψη αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση των είκοσι πέντε (25) κρατών μελών όπου ο ήδη υπάρχων ανταγωνισμός θα γίνει ακόμη σκληρότερος. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η δανική ευρωπαϊκή πολιτική θα πρέπει να έχει τη στήριξη του λαού και γι'αυτό το λόγο είναι βέβαιο ότι η κυβέρνηση της Δανίας την κατάλληλη στιγμή θα πάρει την πρωτοβουλία και θα δώσει στους Δανούς πολίτες την ευκαιρία να επικροτήσουν την κατάργηση των περιοριστικών δεσμών των "opt-outs" με δημοψήφισμα.

II. Μέρος Β΄

Το σχέδιο της Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος

1. Το χρονικό της κατάρτισης του σχεδίου του Ευρωπαϊκού Συντάγματος

Το ζήτημα της κατάρτισης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, ένα θέμα για το οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από το 1984 ("Σχέδιο Spinelli") είχε καταθέσει επανειλημμένα συγκεκριμένες προτάσεις, αποτέλεσε αντικείμενο του ευρύτερου διαλόγου για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αμέσως μετά τη Διακυβερνητική Διάσκεψη της Νίκαιας, το Δεκέμβριο του 2000. Τότε εκφράστηκε και η επιθυμία να αρχίσει μία ευρεία συζήτηση για το μέλλον της Ένωσης¹⁸ καθώς διαπιστώθηκε η ανάγκη μιας θεσμικής μεταρρύθμισης, ενόψει των προκλήσεων του 21^{ου} αιώνα, της παγκοσμιοποίησης, της διεύρυνσης αλλά και της απαίτησης των Ευρωπαίων πολιτών για μία «ανοιχτή» και προσβάσιμη Ευρώπη

¹⁸ Βλ. σχ. Γ. Παπαδημητρίου «Η πορεία προς το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα», Προοπτική ενός Συντάγματος για την Ευρώπη, Τομέας Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης, Τμήμα Νομικής Α.Π.Θ, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 321.

Οι δεκαπέντε αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων με δήλωσή τους, που επισυνάφθηκε στη Συνθήκη των Νίκαιας, δεσμεύτηκαν τελικά να ξεκινήσουν αυτή τη συζήτηση προσδιορίζοντας ταυτόχρονα τα τέσσερα βασικά της θέματα τα οποία ήταν:

- 1) Ο ακριβέστερος καθορισμός και ο επιμερισμός των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών.
- 2) Το καθεστώς του Χάρτη των θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή το αν θα αποτελέσει μέρος της νέας Συνθήκης και επομένως απόλυτα νομικά δεσμευτικό κείμενο.
- 3) Η απλούστευση των Συνθηκών, ώστε να γίνουν σαφέστερες και πιο κατανοητές στους Ευρωπαίους πολίτες.
- 4) Ο ρόλος που θα διαδραματίζουν τα εθνικά κοινοβούλια στην αρχιτεκτονική του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Ένα χρόνο αργότερα το Δεκέμβριο του 2001 στο Βέλγιο κατά την διάρκεια της Διάσκεψης Κορυφής των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη «Δήλωση του Λάακεν για το μέλλον της Ευρώπης»¹⁹ αποφασίστηκε η σύγκληση της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης. Ενώ παράλληλα διατυπώθηκαν μια σειρά από ερωτήματα που επικεντρώνονταν μεταξύ άλλων στην ενσωμάτωση των Συνθηκών σε ένα κείμενο συνταγματικού χαρακτήρα, τον εκδημοκρατισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την επίτευξη διαφάνειας και αποτελεσματικότητας, την εξέλιξη των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τον ρόλο της τελευταίας στην παγκόσμια τάξη.

Συμπερασματικά, σκοπός της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης²⁰ ήταν να διατυπώσει μία εισήγηση ενός ισχυρού ευρωπαϊκού συστήματος που θα επέτρεπε την ομαλή λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη μεγάλη διεύρυνση ενώ κύριος στόχος της ήταν με τις προτάσεις της να μπορέσει η Διακυβερνητική Διάσκεψη που θα ακολουθούσε, να διαμορφώσει ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, που θα αντικαθιστούσε όλες τις προηγούμενες Συνθήκες προκειμένου η Ευρωπαϊκή Ένωση να γίνει περισσότερο

¹⁹ www.europarl.gr

²⁰ www.european-convention.eu.int

δημοκρατική, πιο αποτελεσματική και πιο προσιτή για τα εκατομμύρια των Ευρωπαίων πολιτών.

Η Ευρωπαϊκή Συνέλευση ξεκίνησε τις εργασίες της το Φεβρουάριο του 2002 και στις 28 Οκτωβρίου του ίδιου έτους παρουσιάστηκε κατά τη συνεδρίαση της ολομέλειάς της το προσχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, από τον Πρόεδρο της Valery Giscard d' Estaing. Ακολούθησε η δημοσίευση ενός δεύτερου προσχεδίου το Φεβρουάριο του 2003, ενώ το τελικό σχέδιο της Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος εγκρίθηκε από την ολομέλεια της Συνέλευσης στις 13 Ιουνίου 2003, κατά την διάρκεια της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Θεσσαλονίκη.

2. Το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος

Το παραπάνω σχέδιο που συνιστά τη συγχώνευση των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και Ευρωπαϊκής Ένωσης και που απονέμει νομική προσωπικότητα στην Ένωση, διακρίνεται στα ακόλουθα τέσσερα μέρη²¹.

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει 59 άρθρα που αναφέρονται στον ορισμό, τις αρχές και τους σκοπούς της Ένωσης, την ταξινόμηση αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών, το θεσμικό πλαίσιο των οργάνων της Ένωσης²², τους κανόνες δικαίου που τα όργανα αυτά παράγουν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και τέλος τις δημοσιονομικές και οικονομικές αρχές της.

Το δεύτερο μέρος του Σχεδίου του Ευρωπαϊκού Συντάγματος περιλαμβάνει τη Χάρτα του θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης, ως αναπόσπαστο τμήμα του Συντάγματος. Η ενσωμάτωση αυτή μαζί με την επιδίωξη της Ένωσης να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Μέρος Ι, άρθρο 7), ενισχύει το Σχέδιο της Συνταγματικής Συνθήκης

²¹ Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, *Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, Κείμενα Εργασίας, 17 Ιουνίου 2003, ενόψει της Συνόδου Κορυφής στη Θεσσαλονίκη, 19-20 Ιουνίου 2003*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2003

²² Σημαντικότερο στοιχείο του θεσμικού αυτού πλαισίου αποτελεί η θεσμοθέτηση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, αξίωμα που προέρχεται από την συγχώνευση των αξιωμαίων του Επιτρόπου αρμόδιου για τις εξωτερικές Σχέσεις της Κοινότητας και του Γενικού Γραμματέα/Υπάτου Αντιπροσώπου του Συμβουλίου.

αποφασιστικά και συμβάλλει αποφασιστικά στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ένωση, υπό το πρίσμα των κοινωνικών αλλαγών της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων.

Στο τρίτο μέρος του σχεδίου γίνεται λόγος για τις πολιτικές και για τη λειτουργία της Ένωσης. Ειδικότερα προσδιορίζονται οι νομικές βάσεις των διαφορετικών πολιτικών και περιέχονται διατάξεις που αναφέρονται στην εσωτερική πολιτική και δράση της Ένωσης και συγκεκριμένα στην εσωτερική αγορά και στην οικονομική, νομισματική και κοινωνική πολιτική. Επίσης, περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικά με το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και άλλες σχετικά με το σύνολο της εξωτερικής δράσης της Ένωσης (Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας, κοινή εμπορική πολιτική, συνεργασία με τρίτες χώρες και παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, διεθνείς συμφωνίες και σχέσεις με τις διεθνείς οργανώσεις). Επιπλέον σε αυτό το τρίτο μέρος του Σχεδίου περιέχονται και ορισμένες συμπληρωματικές διατάξεις για τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων και τα δημοσιονομικά ζητήματα της Ένωσης.

Τέλος, το τέταρτο μέρος του Σχεδίου της Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος περιέχει τις γενικές και τις τελικές διατάξεις της Συνθήκης που προβλέπουν μεταξύ άλλων τα σύμβολα της Ένωσης, την κατάργηση των προηγούμενων Συνθηκών, της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τη νομική συνέχεια ως προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, το πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης, τη διαδικασία αναθεώρησής της, τη διάρκειά της αλλά και τον καθορισμό των γλωσσών της Συνθήκης στις οποίες έχει συνταχθεί και οι οποίες είναι εξίσου αυθεντικές.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με σχετικό ψήφισμά του στις 24/9/2003 όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με ανακοίνωσή της στις 17/9/2003²³ επιδοκίμασαν το σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, επισημαίνοντας παράλληλα και ορισμένα θέματα που κατά την άποψη τους χρειαζόνταν επανεξέταση και βελτίωση. Το

²³ www.europa.int/futurum

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όμως ήταν εκείνο που είχε την τελική ευθύνη για την υιοθέτηση της Συνθήκης.

3. Η αποτυχία της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλλες (13/12/2003) και η μη έγκριση του σχεδίου του Ευρωπαϊκού Συντάγματος

Το εν λόγω σχέδιο της Συνταγματικής Συνθήκης που συνέταξε η Ευρωπαϊκή Συνέλευση, αποτέλεσε τη βάση για τις διαπραγματεύσεις της Διακυβερνητικής Διάσκεψης της Ρώμης τον Οκτώβριο του 2003²⁴, στην οποία συμμετείχαν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών και των προσχωρούντων κρατών. Πρόθεση της Διακυβερνητικής αυτής Διάσκεψης και κυρίως της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Βρετανίας και της Ιταλίας ήταν η αποσαφήνιση, η συμπλήρωση και η βελτίωση ορισμένων ρυθμίσεων της Συνθήκης, προκειμένου το κείμενό της να απλοποιηθεί χωρίς ωστόσο να γίνουν μεγάλες αλλαγές που θα αλλοίωναν τη γενική δομή της.

Από την άλλη πλευρά, άλλα κράτη μέλη όπως η Ισπανία, επεδίωκαν την ανατροπή ορισμένων από τις βασικότερες ρυθμίσεις της Συνθήκης, εκφράζοντας ανοιχτά τις αντιρρήσεις τους για τη θεσμοθέτηση «Προέδρου της Ένωσης» και του «Υπουργού Εξωτερικών», την αποδυνάμωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον περιορισμό του αριθμού των Επιτρόπων και την αλλαγή μεθόδου λήψης αποφάσεων.

Οι παραπάνω επιφυλάξεις είχαν σαν αποτέλεσμα έντονες διαπραγματεύσεις, διμερείς διαβουλεύσεις και παρασκηνιακές ενέργειες κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλλες το Δεκεμβρίου του 2003, οι οποίες όμως δεν μπόρεσαν να πετύχουν ένα συμβιβασμό για την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος από όλα τα κράτη μέλη. Η Ισπανία και η Πολωνία ήταν εκείνες που εξέφρασαν αντιρρήσεις κυρίως για το προτεινόμενο σύστημα ψηφοφορίας, τονίζοντας ότι το τελευταίο ευνοεί τις μεγάλες χώρες. Έτσι η Σύνοδος Κορυφής οδηγήθηκε

²⁴ <http://ue.eu.int>

σε ναυάγιο και εναποτέθηκε στην Ιρλανδική Προεδρία, η προσπάθεια επίλυσης των αγεφύρωτων αντιθέσεων μεταξύ των κρατών μελών.

4. Συμπέρασμα

Το 2004 αναδεικνύεται μία κρίσιμη χρονιά για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τον Μάιο του 2004, ημερομηνία ένταξης των δέκα νέων κρατών μελών, ολοκληρώνεται και τυπικά η μεγάλη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ παράλληλα συνεχίζονται διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση και άλλων χωρών σε αυτή.

Ωστόσο, την αισιοδοξία των κρατών μελών για μία Ευρώπη αδιαίρετη και ισχυρότερη, ικανή να παίξει ουσιαστικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο και να επηρεάσει τις διεθνείς πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις, επισκιάζει η αποτυχία της υιοθέτησης του Σχεδίου για την Συνθήκη θέσπισης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Κι' αυτό γιατί είναι πλέον ορατή η απειλή να διατυπωθούν διαφωνίες για θέματα που είχαν μέχρι τώρα κλείσει κατά την διάρκεια των νέων διαπραγματεύσεων για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, στην προσπάθεια να επιτευχθεί συμβιβασμός και να επιλυθούν οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Α. Γιόκαρη, *Η πρακτική των δικαιοδοτικών οργάνων στην εφαρμογή του διεθνούς συμβατικού δικαίου (Ελληνική πρακτική και συγκριτικό πλαίσιο)*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1986.
- Π. Δαγτόγλου, *Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο*, β' έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1985.
- Γ. Δρόσου, *Ελληνική Συνταγματική Τάξη και Ευρωπαϊκές Κοινότητες στις Διεθνείς Σχέσεις*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1987.
- Μ. Κυπραίου, *Σχέση Συντάγματος και Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου*, (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών), εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1987.
- Δ. Παπαγιάννη, *Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, δεύτερη έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1999.
- Ν. Σκανδάμη, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο Ι. Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2003
- Π. Στάγκου – Ε. Σαχπεκίδου, *Δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2000.
- Α. Φατούρου – Α. Πλιάκου, *Κεφάλαια Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου*, Ημίτομος Α', εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1995.

Άλλες πηγές

- Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, *Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, κείμενα εργασίας 17 Ιουνίου 2003, ενόψει της Συνόδου Κορυφής στη Θεσσαλονίκη 19-20 Ιουνίου 2003*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2003.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *«Ευρωπαϊκή Ένωση: σε συνεχή πορεία διεύρυνσης»*, Σειρά η Ευρώπη σε εξέλιξη, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001.
- Τομέας Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης, Τμήμα Νομικής Α.Π.Θ, *Η προοπτική ενός Συντάγματος για την Ευρώπη*, επιμέλεια Α. Μανιτάκης, Λ. Παπαδοπούλου, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Α. Καλογερόπουλου, *Η αρχή της υπεροχής του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού δικαίου έναντι του δικαίου των κρατών μελών, ΤοΣ 1980, σελ. 20 κ.ε.*

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- <http://ue.eu.int>
- www.denmark.dk
- www.europa.eu.int
- www.europarl.gr
- www.european-convention.eu.int
- www.eu2002.dk
- www.um.dk

